

HVERDAGENS GODE ARKITEKTER

Medindehaver og partner Klaus Holm Jensens karakteristik af Kant Arkitekter kan umiddelbart lyde beskeden og en lille smule kedelig. Men hverdagens gode arkitekter synes selv, de har fat i den lange ende, og for nylig kunne det miljøbevidste arkitektfirma fejre 30 års fødselsdag. I den anledning har ARKFOKUS interviewet Klaus Holm Jensen om brugerdreven arkitektur, svanemærkede huse og den gode by. Af Trine Vendelboe Juul

I jeres festskrift i anledning af Kant Arkitekters 30 års jubilæum kommer du og medindehaver Anders Bay Holm flere gange ind på brugerdreven arkitektur som det, der kendetegner jeres projekter. Hvad ligger der i det?

“Brugerdreven arkitektur betyder bla, at vi som udgangspunkt altid starter med at lytte. Lytte hele vejen rundt – ikke bare til entreprenøren og vores nærmeste samarbejdspartnere, men først og fremmest til

byherren og allerhelst til slutbrugerne. Ønsket er at tage udgangspunkt i brugernes behov, og målet er at få skabt anvendelsesorienteret arkitektur.”

På hvilken måde adskiller jeres udgangspunkt sig fra andre måder at skabe arkitektur på?

“Der er tale om en udpræget procesorienteret tilgang – i modsætning til en værker eller produktorienteret tilgang, der for

øjeblikket nyder stor tilslutning blandt især yngre arkitekter, og som også er den tilgang, der præger konkurrencebaseret arkitektur.

Og desværre også i for høj grad uddannelserne. I de mange ambitiøse tegninger af højhuse og andre prestigebyggerier, der på det seneste er begyndt at dukke op i medierne, optræder arkitekturen nærmest som kunstværker, hvor det er æstetikken og stilen, der er i fokus. Kant Arkitekter

DEBAT: ARKFOKUS vil meget gerne høre din mening om højhuse og grøn arkitektur. Skriv til E.amg@arkitektforbundet.dk

KANT ARKITEKTER A/S

Kant Arkitekter startede som Arkitektgruppen af 7.7.77 for 30 år siden. Det nuværende navn er fra 2001, og virksomheden ledes i dag af administrerende direktør Klaus Holm Jensen (til højre på billedet) og kreativ direktør Anders Bay Holm. Der er ansat 20 arkitekter og konstruktører, der blandt andet beskæftiger sig med skole- og institutionsbyggeri, luksusboliger og byfornyelsesprojekter. Nytænkning af tagboliger samt udviklingen af svanemærkede huse er Kant Arkitekters nichespecialer.

Med udgangspunkt i principperne om brugerdreven og anvendelsesorienteret arkitektur har Kant Arkitekter desuden udviklet forskellige designkoncepter for alt fra altaner og elevatorer til fremtidens gymnasium. Virksomheden har i alt 25 medarbejdere og har til huse i en baggård i Ryesgade på Nørrebro. www.kant.dk

sværger ikke til en bestemt stil. Det skulle da lige være processen. Den er der stil over.”

Har det altid været sådan for Kant Arkitekter? Eller har der været større og mindre fokus på brugerdreven arkitektur gennem tiden – afhængigt af, hvem der har været partner og hvilke projekter, I nu har været med til?

“Der er naturligvis også andre parametre, der tæller, end brugerens reelle behov og ønsker, og vores 30-årige historie rummer masser af projekter, hvor brugerdreven arkitektur ikke har spillet en afgørende rolle. Men generelt taler samfundsudviklingen for, at vi skal blive bedre til at skabe individuelle og tilpassede løsninger i stedet for blot at kopiere, hvad vi eller andre plejer at gøre. Det er i øvrigt derfor,

vi kalder os Kant Arkitekter. Overskriften for vores festskrift lyder ‘Vi bryder med vanetænkning’, for vi kan simpelthen ikke tillade os at lave masseproduktioner.”

Men er der ikke mange eksempler på, at brugernes behov hverken lever op til målet om at skabe anvendelsesorienteret arkitektur eller til ambitionen om at bryde med vanetænkning? Er det så stadig brugerne, der skal lyttes til, eller er det dig som arkitekt, der bestemmer?

“Det er et spørgsmål om at finde balancen, og derfor giver den gode proces plads til dialog og input fra alle parter fra start til slut. At vi lytter er ikke ensbetydende med, at vi bare gør, hvad vi får besked på. Vi tager det ind, og så kommer vi ud med vores bud på en løsning i form af et

koncept. Så lytter vi lidt igen. Og sådan kører det i alle faserne frem mod det færdige byggeri. Det er en helt naturlig proces, når man som jeg tænker og arbejder behovs- og anvendelsesorienteret.

Det handler også om at være ansvarlig og at være social bevidst. Da mine børn var små, og spurgte mig, hvad en byfornyelsesarkitekt lavede, plejede jeg at fortælle dem, at jeg tegnede lokummer. For at gøre det klart, at arkitektur handler om at skabe gode rammer for hverdagen og for folks almindelige liv. Og på den måde distancerede jeg mig også fra alle silkeaberne, som vi dengang kaldte de arkitekter, der har den der ‘jeg alene vide’-holdning. Dem, der i 80’erne lavede ubrugelige og verdensfjerne byggerier og kaldte det postmodernisme, og som nu kæmper om at blive berømte for et eller andet glasbeklædt højhus.”

Kan du give nogle eksempler på projekter, hvor det brugerdrevne aspekt har været fremtrædende?

“Vi har skolebyggerier som et af vores specialer, og med de mange forskellige brugere og interessenter er skoler et rigtig godt udgangspunkt for at udvikle brugerdreven arkitektur. Fx Dyssegårdsskolen i Gentofte, hvor vi i tæt samarbejde med entreprenøren, Gentofte Kommune, skolen og rådgivende ingeniører arbejdede ud fra både fælles og differentierede værdier, mål og interesser. Det var reel partnering, hvor der blev brugt store ressourcer på at inddrage brugerne. Alle var ligeværdige partnere og bidrog til den samlede løsning gennem tværfaglige workshops. Processen afspejlede, at

Der skal søges nye veje for at bruge pladsen i tagrummet. En sådan innovativ løsning har Kant Arkitekter fundet på hjørnet af Jagtvej og Samsøgade (modstående side). Billedet herover stammer fra det festskrift, der blev lavet i anledning af tegnestuens 30 års jubilæum.

GRØN ARKITEKTUR

pædagogikkens krav blev prioriteret højt, og vi fik skabt et åbent og rummeligt læringsmiljø.”

I jeres festtidsskrift står der ud for 2006: “Firmaet deltagere i udstillingsprojektet Køgehusene og modtager godkendelse af projektet til Danmarks første svanemærkede hus.” Er hverdagens gode arkitekter også en grøn arkitektvirksomhed?

“Det ville nok være en overdrivelse, men viljen er der. Køgeprojektet afspejlede vores tro på, at nu ville boligboomet sætte gang i bæredygtige og energibesparende huse. Samarbejdet betød, at vi på baggrund af de miljøkrav, som Køge Kommune stillede, i dag kan tilbyde tre forskellige huse, der alle lever op til svanemærket. Skrappere krav til miljøet finder man ikke inden for vores fag i dag. Men ud over husene i Køge Kommune og et enkelt hus i Sverige, har vi desværre ikke

oplevet den store efterspørgsel på husene, der kan retfærdiggøre en titel som grøn arkitektvirksomhed.”

Miljø og bæredygtighed synes ellers at være på alles læber i dag. Har du nogen forklaring på, hvorfor I ikke vælter jer i succes?

“Vi har helt sikkert ikke været dygtige nok til at kommunikere det glade bud-

“Mange forbinder måske stadig miljørige huse med multilokummer og jordvægge, som man eksperimenterede med helt tilbage i 70’erne. Men i virkeligheden er der tale om moderne og højteknologiske huse, der med en lille ekstrainvestering er både billigere i drift og renere og sundere at bo i.”

skab og forklare, hvad miljørigtige huse anno 2007 er. Mange forbinder det måske stadig med multilokummer og jordvægge, som man eksperimenterede med helt til-

bage i 70’erne, men i virkeligheden er der tale om moderne og højteknologiske huse, der med en lille ekstrainvestering er både billigere i drift samt renere og sundere at bo i.”

Hvorfor satser I så ikke noget mere på det?

“Jamen, vi er meget opmærksomme på det, og især vores yngre medarbejdere synes, det er hot at arbejde med bæredygtig arkitektur. Det ligger i naturlig for-

længelse af den skandinaviske tradition med at tænke konteksten ind, være ansvarsbevidst og skabe integrerede løsninger

Som led i Skub, Gentofte Kommunes skoleudviklingsprojekt, har Kant Arkitekter omdannet Dyssegårdsskolen fra traditionel aulaskole til åbent læringsmiljø.

SVANEMÆRKEDE HUSE

De overordnede miljøkrav til svanemærkede huse er bla:

- At huset ikke må indeholde miljøskadelige stoffer
- At huset har et lavt energiforbrug – mindst 25 % under lovlig standard
- At byggeaffald skal håndteres miljørigtigt
- At der er en drifts- og vedligeholdelsesplan for huset.
- At det er muligt at opnå et godt indeklima i huset

ger. Men vi må bare konstatere, at der stadig er et meget lille marked for miljørigtige huse i Danmark. På den anden side bygger vi herhjemme allerede ud fra nogle miljø- og ressourcemæssige standarder, som er højere end så mange andre steder. Omvendt forholder det sig med fx USA, hvor kravene til miljø og energibesparelser er meget mindre, men hvor de netop kunne spare rigtig mange penge og ikke mindst mindske CO₂-udslippet, fordi de bruger så meget mere energi, fx på nedkøling af husene om sommeren.”

Men er det ikke jer arkitekter, der har det største ansvar for, at der kommer gang

i de bæredygtige byggerier – i stedet for at vente på, at forbrugerne efterspørger noget, de måske ikke engang ved findes, eller at politikerne indfører strengere miljøkrav?

“Det er klart, at arkitekter bør spille en stor rolle i forhold til den dagsorden, der afgør, hvad vi i sidste ende får bygget. Det er ikke fordi, der mangler input fra arkitekter, men set fra mit perspektiv er det ikke de mest interessante input, der dominerer. I øjeblikket er det højhustemaet, der er øverst på dagsordenen, og jeg finder det utrolig trist, at der er så mange arkitekter, som bidrager til den ukritiske begejstring over for tårnhøje bygninger, hvis

værdi først og fremmest ligger i at være iøjnefaldende ikoner for en by. Der er i øvrigt heller ikke for mange kroner brugervenlighed eller bæredygtighed over højhuse. Tværtimod bekræfter de blot den vækstideologi, der har præget vores samfund siden anden verdenskrig, og som har skabt splittede og døde byer uden funktionsammenhæng.”

I et af de essays, der er med i jeres jubilæumsfestskrift, bliver idealbyen defineret som ‘den funktionsintegrerede by, hvor bolig, erhverv, byliv, og rekreation findes på samme sted’. Og brokvartererne i København fremhæves som gode eksempler på sådanne steder. Hvorfor er højhuse et udtryk for det modsatte?

“Det er de heller ikke nødvendigvis. Manhattan er på trods af sine utallige højhuse et andet godt eksempel på et funktionsintegreret sted, hvor byens mange

“Især de yngre medarbejdere hos Kant Arkitekter synes, det er hot at arbejde med bæredygtig arkitektur, og det ligger jo i naturlig forlængelse af den skandinaviske tradition med at tænke konteksten ind, være ansvarsbevidst og skabe integrerede løsninger.”

Kant Arkitekter har som de første i Danmark opnået svanemærkning af Køgehuset. Her udnyttes solenergien fra en solvæg placeret på tagfladen. Energien ledes til et sandlager under gulvet, som oplagrer varme fra solfangeranlægget til vinterhalvåret. Enkelhed og gennemprøvede løsninger har været et af nøgleelementerne i udviklingen af konceptet.

GRØN ARKITEKTUR

Til højre: Arbejdsrummet er ikke, hvad det har været. Kant Arkitekter er netop i gang med at ombygge 20.000 m² på Hans Nansens Gård for Københavns Kommune.

I midten til venstre: Musikskolen i den Brune Kødby i København – en blandet restaurerings- og nybygningsopgave.

Nederst til venstre: renovering på hjørnet af Jagtvej og Samsøgade.

forskellige facetter ligger side om side og skaber liv og dynamik. Det er et spørgsmål om at bygge tæt nok, så der er reel mulighed for samspil og udveksling. Det ideelle er den såkaldte kompakt-by, hvor byens borgere inden for korte afstande bevæger sig fra deres bolig til deres arbejdsplads, til grønne parker, børnehaver og universiteter. Intense oplevelsesrige rum, som vi kender det fra bla de københavnske brokvarterer. Jeg plejer at bruge en hullet ost som billede på den gode by.

“Det er i orden at opføre højhuse som enkeltstående tårne i byen. Erick van Egeraats højhuse på Christianshavn var et eksempel på et nytænkt højhuskoncept, der spillede op til pakhushuset ved havnen.”

Der er masser af huller at bevæge sig rundt i inden for det samme stykke. New York er lige så hullet en ost som vores brokvarterer.”

Men hvad er så problemet med at bygge højt i København?

“Ideelt set vil jeg til hver en tid foretrække en lav by, fordi der er så mange ulemper og negative følger af højhuse. Du kalder fx ikke på dit barn i

gården fra 20. etage, og energimæssigt er højhusets overflade stor i forhold til rumfanget, hvilket gør det dyrt at opvarme. De er også dyrere at bygge, og alt i alt er højhuse hverken særlige brugervenlige eller miljøbevidste. Det er i orden at opføre højhuse som enkeltstående tårne i byen. Erick van Egeraats højhuse på Christianshavn var fx et eksempel på et nytænkt højhuskoncept, der spillede op til pakhushuset ved havnen. Men når højhusene bliver et projekt om at få byen

på verdenskortet, så får vi ikke andet end kolosser og ikoner i stål og glas. Som fx ved Scala i København, havnen i Århus eller på en mark i Silkeborg. Uden berøring eller sammenhæng med omgivelserne i øvrigt. Det er det, der dræber livet i byerne, og det er den manglende integrering med omgivelser, der er kendetegnende for vækstsamfundet, som jeg nævnte før. Vækstsamfundet har skabt en udpræget teknokratisk bykultur efter

amerikansk forbillede, hvor man har forstæderne med deres parcelhuse for sig, industrien for sig, shoppingcentre for sig osv. Der er ikke noget liv imellem de forskellige enheder, men til gengæld er der masser af tom plads udenom. Plads, der skal bruges til vækst, så vi får endnu større shoppingcentre, endnu mere koncentrerede industriområder og endnu større forstæder, hvor folk opholder sig inde i deres huse, mens gaderne ligger øde hen.”

Hvad vil du så foreslå, at vi gør i stedet?

“Jamen, vi skal have mere af den hullede ost og fokusere på bæredygtighed frem for vækst. Men det virker, som om vi næsten bevidstløst reproducerer vækstsamfundet. Fx når unge mennesker igen dyrker parcelhuskulturen som det saliggørende. Det er dybt frustrerende. Eller tag en tur ud til Ørestaden eller til Sverige og se, hvordan folk må køre i deres store volvoer for at handle ind i discountsupermarkederne. Der sker jo ikke en dyt. Det er forarmende. Ikke bare for byerne, men også for menneskene.”

Den hollandske arkitekt Erick van Egeraats projekt til Krøyers Plads på Christianshavn var et sjældent eksempel på vellykket højhusbyggeri, ifølge Klaus Holm Jensen. Byggeriet mødte dog stor modstand blandt christianshavnerne og blev aldrig realiseret.

GRØN ARKITEKTUR